

INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

**PROGRAM ORIENTUES
PËR PËRGATITJEN E PROVIMIT KOMBËTAR
TË MATURËS SHETËRORE**

LËNDA:

PSIKOLOGJI

Koordinatorë: Aurora Guxholli

VITI MËSIMOR 2011 – 2012

1. UDHËZIME TË PËRGJITHSHME

Programi orientues i Maturës Shtetërore për lëndën e psikologjisë synon t'u vijë në ndihmë hartuesve të provimit kombëtar të Maturës Shtetërore 2012 dhe mësuesve, të cilët i përgatisin nxënësit për provimin e kësaj lënde.

Programi orientues i Maturës Shtetërore 2012 për lëndën e psikologjisë është i ndarë në katër pjesë. Në pjesën e parë, përshkruhen udhëzimet e përgjithshme mbi synimin dhe përmbajtjen e programit orientues të provimit kombëtar të Maturës Shtetërore. Në pjesën e dytë, listohen linjat e programit lëndor, bashkë me përshkrimet përkatëse. Në pjesën e tretë, krahas linjave, janë renditur objektivat e përzgjedhur për t'u testuar në provimin kombëtar të Maturës. Objektivat e përzgjedhur përfshijnë konceptet, aftësitë dhe qëndrimet më të rëndësishme që kjo lëndë synon të përcjellë te nxënësit. Linjat dhe objektivat janë përzgjedhur nga programi lëndor i psikologjisë. Në pjesën e katërt dhe të fundit, jepen peshat e linjave të programit të lëndës së psikologjisë në përqindje, duke respektuar peshën e orëve mësimore të përcaktuar në programin lëndor.

Për më shumë informacion, hartuesit e testit të Maturës, mësuesit dhe nxënësit mund të punojnë me tekstet e psikologjisë për klasën e 11-të.

2. LINJAT E PROGRAMIT

2.1 Studimi i psikologjisë

Në këtë linjë, nxënësit njihen me fushën e psikologjisë dhe me zhvillimin që ajo ka pësuar; me çfarë merret psikologjia dhe këndvështrimet me të cilat ajo i sheh fenomenet psikologjike; me degëzimet e psikologjisë dhe me mënyrën se si studiuesit e psikologjisë e pasurojnë diturinë psikologjike.

2.2 Biopsikologjia

Në këtë linjë, nxënësit njihen me bazat biologjike të sjelljes njerëzore dhe me themelin kimik të saj; me mënyrën se si ne vihem i mbahemi në kontakt me botën në të cilën jetojmë; me ndërtimin e aparatit që na ndihmon të kuptojmë botën; me rrugët që ndjekin sinjalet që prej organeve të shqisave e deri në tru; me shqisat e të parit, dëgjuarit, shijuarit, nuhatjes; me perceptimin përkatës dhe me faktorë ndërmjetës në procesin e perceptimit; me konceptet dhe teoritë mbi motivacionin; me motivet për të ngrënë, për të pirë e për të arritur sukses; me marrëdhëniet dhe hierarkinë e motiveve; me natyrën e emocioneve dhe teoritë që i shpjegojnë ato; me mënyrat e shprehjes së emocioneve; me stresin, stresorët dhe reagimin ndaj tyre; me sistemin imunitar dhe sëmundjet; me marrëdhëniet midis modeleve sjellore dhe sëmundjeve të caktuara; me mbrojtjen nga stresi dhe adoptimin e besimeve dhe të sjelljeve të shëndetshme.

2.3 Zhvillimi

Në këtë linjë, nxënësit njihen me ndikimin e faktorëve gjenetikë në zhvillim; me zhvillimin prenatal; me zhvillimin mendor, emocional, social gjatë foshnjërisë dhe fëmijërisë, me zhvillimin gjatë adoleshencës; me zhvillimin në moshën e rritur; me biologjinë e motivit seksual; me

faktorët socialë e kulturorë që ndikojnë te seksualiteti; me çrregullimet seksuale; me qëndrimet e shëndetshme seksuale; me shkollat kryesore të shpjegimit të personalitetit: psikodinamike, kognitive, fenomenologjike dhe karakterologjike; me vlerësimin e personalitetit.

2.4 Njohja

Në këtë linjë, nxënësit njihen me kuptimin mbi vetëdijen; me gjumin dhe ëndrrat; me hipnozën dhe gjendjet që krijohen prej drogave psikoaktive; me modelet klasike të të mësuarit: me nxënien e sinjaleve dhe të shoqërimeve (kushtëzimi klasik i Pavllorit) dhe me të nxënit e pasojave të sjelljes (kushtëzimi veprues i Skinnerit); me të nxënit duke imituar, duke bërë, duke kuptuar.

Të gjitha këto shihen të lidhura me sjelljen e nxënësve në kontekstin e tyre. Përgjatë kësaj linje, nxënësit marrin informacion për natyrën e kujtesës e për mënyrën se si regjistrojmë informacion të ri; për faktorët me ndikim në punën e kujtesës; për mënyrat me të cilat mund të përmirësojmë vëllimin dhe cilësinë e kujtesës sonë dhe të administrojmë harresën; për bazat biologjike të kujtesës etj. Gjithashtu, nxënësit njihen me kuptimin e inteligjencës dhe teoritë mbi të; me funksionet bazë të të menduarit; me përfaqësimet mendore dhe me strategjitë e të menduarit; me testimin e inteligjencës; me situatën problemore dhe me marrjen e vendimeve.

2.5 Variacionet mes individëve e grupeve

Në këtë linjë, nxënësit njihen me kuptimin mbi sjelljen jonormale; me shpjegimin dhe klasifikimin e sjelljes jonormale, me trajtimin e saj; me fenomenet psikologjike që aktivizohen prej të qenit në shoqëri, posaçërisht me perceptimin social, qëndrimet, paragjykimet, tërheqjen reciproke, bindjen, agresivitetin, altruizmin dhe proceset grupore. Fokusi i kësaj linje është sjellja e nxënësve në kontekstet e tyre tipike dhe mundësitë për të përmirësuar këtë sjellje, duke zhvilluar tolerancë dhe mirëkuptim.

3. OBJEKTIVAT E PROGRAMIT SIPAS LINJAVE PËRKATËSE

Nr.	Linja	Objektivat
1	Studimi i psikologjisë	<ul style="list-style-type: none"> - Të dallojë këndvshtrimet e sotme të psikologëve për kuptimin e sjelljes dhe të proceseve mendore. - Të përshkruajë nënfushat kryesore të psikologjisë. - Të tregojë veçorinë e psikologjisë në studimin e sjelljes dhe të proceseve mendore. - Të përshkruajë zhvillimin e psikologjisë si një shkencë empirike.
2	Biopsikologjia	<ul style="list-style-type: none"> - Të shpjegojë bashkëveprimin e trashëgimisë me mjedisin në lidhje me sjelljen. - Të analizojë rolin e biologjisë dhe të të nxënit në motivacionin dhe emocionet. - Të përshkruajë teoritë kryesore për motivacionin. - Të analizojë aspektet fiziologjike, afektive, kognitive dhe sjellore të emocioneve.

		<ul style="list-style-type: none"> - Të shpjegojë reagimet fiziologjike dhe psikologjike ndaj stresorëve.
3	Zhvillimi	<ul style="list-style-type: none"> - Të përshkruajë zhvillimin si proces jetësor. - Të përshkruajë teoritë për zhvillimin njerëzor. - Të listojë dhe të krahasojë teoritë e personalitetit. - Të shpjegojë periudhën personale të zhvillimit dhe rëndësinë që ka ajo për jetën.
4	Njohja	<ul style="list-style-type: none"> - Të përshkruajë kuptimin dhe parimet e të nxënit. - Të rendisë pjesët përbërëse të të mësuarit kognitiv. - Të përshkruajë mënyrën si bëhet regjistrimi dhe përdorimi i informacionit të kujtesës. - Të përshkruajë sistemet e kujtesës afatshkurtër e afatgjatë. - Të analizojë metodat e përmirësimit të kujtesës. - Të shpjegojë strategjitë dhe pengesat për zgjidhjen e problemeve dhe marrjen e vendimeve. - Të përshkruajë natyrën e ndërgjegjes. - Të përshkruajë karakteristikat dhe teoritë e gjumit, të ëndrrave dhe të hipnozës. - Të përshkruajë drogat psikoaktive dhe rolin e tyre në psikikë. - Të përshkruajë natyrën e inteligjencës dhe si testohet ajo.
5	Variacionet mes individëve dhe grupeve	<ul style="list-style-type: none"> - Të përshkruajë karakteristikat dhe origjinën e sjelljes anormale. - Të rendisë metodat e përdorura për studimin e sjelljes anormale. - Të shpjegojë kategoritë kryesore të sjelljes anormale. - Të përshkruajë metodat më të shquara për trajtimin e sjelljes anormale. - Të përshkruajë kategoritë shoqërore dhe kulturore. - Të analizojë ndikimin shoqëror dhe marrëdhëniet shoqërore. - Të dallojë sjellje të shëndetshme mendore. - Të vlerësojë rolin e psikologut dhe të psikiatrit.

4. PESHA SIPAS LINJAVE

Nr.	Linja	Pesha (në përqindje)
1	Studimi i psikologjisë	10%
2	Biopsikologjia	31%
3	Zhvillimi	21%
4	Njohja	21%
5	Variacionet mes individëve dhe grupeve	17%
Totali:		100%